

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Kaán Károly*

Cím: *A Szent Gellért-hegy*

Forrás: *Budapesti Hírlap*

Bp
(Hely)

1927. 1. 23.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Oszályozás

Tárgy

712.21

Hely

Gellért-hegy

Idő

1927

Személy

A Szent Gellért-hegy.

Irta Kaán Károly.

Múltja és a képe.

Kifejtettem már ezen a helyen, hogy mit jelent Budapestnek a Szent Gellért-hegy. Rávilágítottam arra, hogy ez a megszürcült és kopasz lett tanuja ezeréves történelmünknek eleddig nagyon is viseltesen és elhagyatottan állott. Hogy a székesfőváros szívében ez az elsőrendű természeti alkotás kiváló előnyeivel s azok jelentősége szerint, mindeztideig ugyyszólván egyáltalán nem érvényesült!

Nem az idő viselte meg ezt a vén hegyet! Viharedzett teste annak sok ezer éven át ellene szegült! Az emberek lelketlen pusztításával azonban a jó öreg sem tudott megküzdeni!

A török még ültetett is rajta. Voltak fái és bokrai is. De ugylátszik, az azután következett erődítmény-építés egykori osztrák elvei kívánták meg azt is, hogy egészen kopasz legyen. Így parancsolta azt bizonyára a körütekintően, de izléstelenül érvényesített biztonság. Talán azért, hogy valami elkéseredett bus magyar a fái és bokrai mögül hozzá ne férhessen falaihoz!

A jelek tényleg arra vallanak, hogy ekkor fosztották meg utolsó természeti díszítettől!

A lenyuzott és pörére került hegy, a sílvegként ormára helyezett Citadellával azután sokáig csak arra volt jó, hogy az elkéseredést tartsa ébren minden magyar szívében!

Amikor pedig a további megértésnek

nagy későn elkövetkezett egyik jóindulatú hajtása elvontatta vársáncaiból a fővárosunk középületeire meredt ágyukat, a közvéleményben megnyilatkozott magyar szív még jó sokáig nem tudott fölmelegedni iránta. Jó sokáig idegenül és kelletlenül nézett föl ormára! Nem fordult érdeklődéssel és szeretettel feléje!

Mintha bizony tehetett volna arról a jó öreg, hogy a közel ezeréves velünk élés után és éppen velünk szemben ilyen sajnálatos szolgálatra eszközöl használták.

A jelentőségében mindinkább vesztett ilyen szerepének utolsó évtizedeiben, valamint később, a most vázolt mellőzéssel járt hosszabb időnek elhagyatottságában azután bizonyos, lassan kialakult változások jelentkeztek rajta. A természet örök munkája és gondossága révén a szürketestű, vén hegy újra pelyhesedni, tollasodni kezdett. A laposabb részein és a sziklatömbök ráncaiban összegyűlt s a fagy, meg a nyirkosság málasztotta törmeléken gyepes foltok keletkeztek. Azokon pedig a szél, meg a madár hozta magból foltokban és egyenként vadon élő fák és bokrok vertek gyökeret.

Az első alkotások és tanulságaik.

A Szent Gellért-heggyel kapcsolatban azután az volt székesfővárosunk első tevékenysége, hogy szorosban a hegy mellett oda nem való, faragottköfalazatu vasrácsos kerítést állítottatott. Egy, állítólag a biztonság szolgálatában létesített, de céltalan és olyan alkotmányt helyezett el, mely a mögötte, a hegy lábánál kialakított, a

természetessel ellenkező kertészeti mesterkéltséggel együtt nagyban rontja ennek a remek természeti alkotásnak a képét és harmónikus hatását.

Majd a hálás megemlékezés és a vallásos kegyelet fölállította rajta a Szent Gellért szobrát.

Ha a bizzar falu hegynek egy természetes formájában kialakult sziklájára, minden kiéptített környezet nélkül álltanak szobrot, nagy lett volna a sikerrel Sokkal szebben érvényesülhetett volna, mint Boromei Szent Károly ilyenformán elhelyezett és mély benyomást keltő szobra a Lago Maggiore partján, a hegyoldalban. Így azonban az azt környező építmény és a hegy lábáig vont falazás, a faragott kőkorlátok, stb. megrontják a hegynek mint természeti alkotásnak a képét s ezért a szobor sem tud kedvezően érvényesülni.

Ez a két mesterkelt és egészen sikertelen kialakítás tehát eléggé kézzel foghatóan bizonyít emellett, hogy egy természeti alkotásnak ilyenül tekintett és ilyenül fenntartani kívánt része, mint amilyen a Gellért-hegynek a Duna felé néző sziklatalas oldala, nem tőr olyan létesítményeket, amelyek annak akár természetes felületét deformálják, akár annak képére zavarólag hatnak. Azért is széles e világon mindenütt ott, ahol ilyen geológiai alakulatoknak a természeti hatásra zárt részeit kegyelettel és hozzáértéssel gondozzák, — azokon a rajtuk vont és a hegyoldall növényzettel több-kevésbé fedezett utakon, a velök kapcsolatos hidakon, valamint a természetes sziklákra vagy azok közé mesterséges deformálás nélkül esetleg elhelyezett egy-két szobron kívül a természetes képbe nem illő műalkotásokat nem alkalmaznak. Távol tartanak minden olyant, ami a kép természete-

tes összhangját és jellegét bármilyen módon megromthatná.

Szeretjük a Szent Gellért hegyet.

Trianon óta az öreg hegy iránt jelentékenyen megváltozott az érzésünk. A benünket ért óriási csapások sulya félrelökte lelkünkben keserű emlékét annak, hogy önhibáján kívül milyen szegény esett rajta. Amióta igaztalanul és kegyetlenül elszakították tőlünk a Kárpát-koszorút és egyéb hegyeinket, melegen érdeklődünk iránta. Amióta megcsonkítottan vergődünk, s nem tudunk belétörődni a velünk történt igazságtalanságokba, — felkaroljuk az eddig igaztalanul megvetettet. Szeretjük és mind jobban szívünkbe zárjuk!

A Szent Gellért-hegy lett a mi klenodiumunk!

Ugy vagyunk vele, mint azok a szerencsétlen menekült véreink, akiknek földjét, házat, mindenét elrabolták, s csak valami megmaradt kis családi emlék, a szívükben drága és megmentett kis ereklye az, ami őket még a kedves multra, az édes otthonra s a feledhetetlen jobb időkre emlékezteti; s amihez most olyan görcsösen ragaszkodnak...

A legújabb tervek.

Az öreg heggyel kapcsolatban, a rajta legutóbb végzettek felül, sok tervről hallottunk. Sokan és sokat akartak és akarnak ujabban a Szent Gellért-heggyell

Kimagaslik e tervek közül legnagyobb élő írónknak, Herczeg Ferencnek a gondolata, aki a magyar nemzet történeti kálváriáját a leszakított részek emlékével kapcsolatban és egyes stációkban kívánja megörökíteni a Szent Gellért-hegyen. És nagyszabásuan tolul előtérbe a legma-

gyarabb kir. hercegi család ivadéknak, József Ferenc kir. hercegnek és a közvetlen elnökletével vezetett Budapest Fürdőváros Egyesületnek az a terve, amellyel a mindenképpen talpra állani kívánó megcsonkított és lerongyolt országnak támasztékul a Szent Gellért-hegyet is szolgálta állítani kívánja. Amellyel ezt a hegyet az idegenek is látványos és kedves üdülő és szórakozóhelyé avatni, s a külsejében változatlanul meghagyni szándékolt citadellát belsejében kiállítások és kongresszusok tartására és szórakozásra is alkalmasan átalakítani tervezik; és amelyhez a hegy belsejébe furt lift szállítaná a közönséget.

A magunk részéről a részlettervekhez ezúttal annál kevésbé szólhatunk, mert azok eddigi futólagos szemlélete arra bennünket egyáltalán fel nem jogosít. Megnyugvásunkra lehet azonban, hogy Alpár Ignác, neves műépítészünk készítette azokat s hogy aligha téves értesülésünk szerint az anyagiakban jelentékenyen hozzájáruló kormány és székesfőváros szakközegei és más illetékes hozzáértők is elbírálják azokat. Mindazonáltal kívánatosnak tartanók, ha azokat,

az irántuk nagyon is érdeklődő közönségünk tájékoztatására alkalmas helyen kiállítanák. Megfelelő módon mielőbb részleteiben is közszemlére tennék. A tervezett munkák megismerése eloszlata a közönségünk körében kóválygó sokféle mesét és kétséget; sőt nem lehetetlen, hogy egyesek megnyilatkozása még jósíkerű ötletekkel is gazdagíthatná és kiegészíthetné a nagy odaadással és lelkesedéssel készült műszaki tervezést!

Es kívánatosnak tartanók ezt azért is, hogy közönségünk egyetértő lelkesedése mellett valósuljon meg a Gellért-hegy modern kialakítása. Egy új ébredés pirkadó hajnalán ezeréves tulajdonunk, drága klezododiumunk ilyenféle nemzeties gloriifikálása!

A Gellért-hegy, mint természeti alkotás megóvása.

Mi ezeknek a bizonyára elsőrendű terveknek a futólagos megismerése kapcsán

Cím: mindenektőlott az iránt érdeklődünk, hogy azok megvalósítása a székesfőváros szívében álló ennek az elsőrendű természeti alkotásnak a pesti rész felé néző sziklafalas oldalát nem deformálja-e? Mint ahogy azzal járt annak idején a Szent Gellért-szobor vázolt elhelyezése és azzal járt volna a „névtelen katona“ ide azánt, de szerencsére már végleg elejtett emléktárvének kialakítása is, mert ehhez a sziklafalat egy szakaszon lefaragni tervezték.

Megnyugvásunkra lehet, hogy értesülésünk szerint a Herceg Ferenc-féle szép gondolat megvalósítását a hegynek a Gellért-szálló felé néző oldalán, a barlangkapolnától nem nagy távolságban s ezzel azon a részén tervezik, ahol a Szent Gellért-hegyet mint természeti alkotást fenntartani és védeni semmi okunk sincsen.

A Budapest Fürdőváros Egyesület részéről kezdeményezett munkálatokat pedig a hegy ormán fogják végezni, ahol a természeti alkotást megint mi sem érinti. Egyfelől ugyanis a citadellán tervezett belső átalakítások azok, amelyek tehát itt szóba sem jöhetnek. Az új építkezések, mint szállók, szanatóriumok és egyebek pedig úgy helyezhetők el, hogy azok a hegy képét egyáltalán ne rontsák.

Nincs kétségünk tehát, hogy a tekintetben a részünkről védeni kívánt érdekeket is teljes figyelemben fogják tartani.

Ez irányban egyedül a lift-betorkolás kérdése olyan, mely az öreg hegynek, mint természeti alkotásnak képét érinti s helytelen megoldás esetén veszélyeztethetné is.

A lift-betorkolást azonban az Erzsébet-híd átellenében alagut-nyílás formájában tervezik, amely megoldás esetén még mód is nyílik az oda nem való mesterkelt falazásnak s egyéb, a természeti alkotás képét rontó dolgoknak részbeni eltávolítására, részben pedig a természetes képhez olvadó átfarmálására. Az alagut nyílásának a természetest utánozó s nem mesterkelt kialakítása pedig számbavehetően nem változtathatja meg a természeti alkotás képét, mert alig kelt más benyomást, mint egy barlangnyílás a sziklafalon. Kiképzésénél tehát minden esetre ezt a feltételt kívánatos leginkább és leggondosabban szemmel tartani.

A most vázoltak tekintetében különben

megnyugvásunkra lehet Bethlen István grófnak a legutóbb tett s e lap utján tudomásunkra jutott az a kijelentése, hogy csakis olyan munkálatok végrehajtásához hajlandó hozzájárulni, amelyek a Szent Gellért-hegy képének deformálásával nem járnak, azt meg nem rontják.

A lift bejárójának kiképzésénél különben más kérdés is előtérbe kerül. A főváros fejlődésének talán még a messze jövőbe tartozó, de előbb-utóbb bekövetkező feltétele lehet az, hogy az Erzsébet-híd folytatásaképpen a Szent Gellért-hegyet alaguttal furják át, s ezzel a mögötte elterülő részeket a főváros középpontjával egy viszonylag rövid közlekedési vonal segítségével egybekapcsolják. Kívánatos tehát, hogy a most végrehajtani tervezett munkálat ilyen, a jövőre bekövetkező eshetőséggel is számoljon.

E tekintetben illetékes hatósági helyen azt a választ kaptuk, hogy a lifthez vezető nyílást a bejáratától kiinduló rövid vonalon az ilyen alagutnak is megfelelő formában